

בנק ישראל
מחלקת המטבע

סקירה שנתית 2004

ירושלים, אייר התשס"ה - יוני 2005

זכויות היוצרים בפרסום זה שמורות לבנק ישראל.
הרוצה לצטט רשאי לעשות כן, בתנאי שיציין את המקור.

סדר ועיצוב : יחידת ההוצאה לאור, בנק ישראל
נדפס בישראל
בדפוס פרינטיב בע"מ, ירושלים

מס' קטלוגי 3030105006/5
www.bankisrael.gov.il

בנק ישראל

מחלקת המטבע

בנק ישראל הוא הגוף היחידי בישראל המוסמך על פי החוק להנפיק מטבע - שטרי כסף, מעות, מטבעות זיכרון ומטבעות מיוחדים, שהם הילך חוקי. הבנק אחראי לאספקה סדירה של המזומנים בהתאם לצורכי הציבור, וכן לשמירת איכותם הגבוהה של השטרות והמטבעות שבמחזור.

היקפו של המחזור משתנה על פי ביקוש הציבור, המתבטא במשיכות ובהפקדות של הבנקים; ההפרש בין פעולות אלו הוא גידול המחזור. מחזור המטבע הולך וגדל במשך השנים, עקב גידול הביקושים. בשנת 2004 נרשם במחזור גידול ריאלי ממוצע של 8.7% לעומת אשתקד – מעל לשיעור גידולו בשנה הקודמת, שעמד על 3.7%. ערך מחזור המטבע הסתכם בסוף השנה הנסקרת ב-20.8 מיליארדי ש"ח. מגמת העלייה במחזור התפתחה במקביל לעליית המדד המשולב למצב המשק, שעמד בשנת 2004 על 5% בממוצע, לעומת שיעור שלילי, -2%, אשתקד.

מחזור המטבע רובו (95%) מחזור השטרות, ואילו מחזור המעות מהווה כ-5% מערכו הכולל של המחזור. (החלק האפקטיבי נמוך אף יותר, בגלל האובדנים)

הצריכה מורכבת מגידול המחזור ומהבלאי. בדומה לשנים קודמות, הבלאי השנה היה רכיב עיקרי בצריכת השטרות - 81%.

הן בשטרות והן במעות ישנם עריכים דומיננטיים שהם עיקרו של המחזור. בשטרות העריכים הדומיננטיים הם 50 ש"ח ו-100 ש"ח, ובמעות - 10 אג' ו-1 ש"ח. חלקם של העריכים הדומיננטיים גם בשטרות וגם במעות היה בשנה הנסקרת 73%. משקלותיהם של השטרות, בעריכים השונים, במחזור משתנים במשך השנים, בעוד שמשקלות המעות נשמרים יציבים.

בשנה הנסקרת פעלה מחלקת המטבע לשינוי סולם העריכים: לאחר בחינה של הסולם הנוכחי, הוחלט להוסיף עריך נוסף בערך נקוב של 2 ש"ח. מטרת מהלך זה היא לחסוך בהוצאות על הנפקת מטבעות למחזור ולייעל את ביצוע התשלומים-במזומן של הציבור. הנפקת המעה אושרה על ידי הנגיד, והוועדה לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון, בראשות שופט בית המשפט העליון בדימוס מר גבריאל בך, דנה בכך והמליצה על הנושא שיופיע על המטבע. להשלמת תהליך ההנפקה יש צורך בהיועצות עם המועצה המייעצת ובאישורו של שר האוצר. מחמת העדר מועצה מייעצת - זה כמה שנים - תונפק המעה רק לאחר כינונה של המועצה וקבלת האישורים המתאימים (ככל הנראה במהלך שנת 2006).

בשנת 2004 שדרגה מחלקת המטבע את המטבע על ידי הוספת סימני ביטחון בשטרות ובמעות. כמו כן פעלה המחלקה לשדרוג סוגי הנייר שהשטרות מודפסים עליהם כדי להאריך את חייהם. המחלקה פועלת גם לשדרוג שיטת האריזה של המעות – מעבר

לאריזה של המעות המושבים למחזור בגלילים, בדומה לאלה המגיעים מהמיטבעה. זוהי שיטה נוחה וחسכונית, הנהוגה במרבית המדינות המתקדמות בעולם.

בשנה הנסקרת פעלה מחלקת המטבע ליעול תהליכי העבודה בסניפיה לקראת איחוד סניפי ירושלים ותל אביב. עד כה נתנה מחלקת מטבע בבנק ישראל שירותים לבנקים המסחריים ולקהל הרחב בשני סניפי הבנק - בירושלים ובתל אביב. (בעבר ניתן שירות גם בסניף חיפה). הואיל והמבנה שבו שוכן סניף תל אביב אינו מתאים עוד לשרת את צורכי הבנקים, ומשיקולים נוספים של ביטחון, חיסכון, ייעול תהליכי ההפקדות ושיפור תהליכי העבודה - הוחלט לסגור את סניף תל אביב לפעילות עם הקהל. בינואר 2005 נפסקה הפעילות בסניף תל אביב, והשירותים לבנקים ולציבור ניתנים רק בסניף ירושלים. שעות הפתיחה של סניף ירושלים: בימים א'-ה' בשעות 08:00-13:00.

בשנה הנסקרת הונפקו שלושה מטבעות זיכרון וסט אחד של מטבעות מיוחדים: מטבע יום העצמאות, התשס"ד 2004 - "הילדים בישראל"; מטבע בסדרה "תמונות מן התנ"ך", התשס"ד 2004 - "הסנה הבוער"; מטבע לציון האולימפיאדה ביוון, התשס"ד 2004; סט מטבעות חנוכה, התשס"ה 2004.

לבנק ישראל אוסף נומיסמטי, שחלק ממנו מוצג בתערוכה "כסף עובר לסוחר" בסניף הבנק בירושלים. בתערוכה מוצגים שטרות ומעות של מדינת ישראל וארץ ישראל המנדטורית, וכן מטבעות שהוטבעו בעת העתיקה - מן התקופה הפרסית ועד לתקופה העות'מנית.

מרדכי פיין

הממונה על מחלקת המטבע

ירושלים

אייר התשס"ה - יוני 2005

תוכן העניינים

7	א. תפקידי מחלקת המטבע
8	ב. הגדרות
9	ג. מחזור המטבע
9	1. המחזור
12	2. מחזור השטרות
17	3. השטרות מהסדרה הישנה
18	4. מחזור המעות
19	5. ההפקדות והמשיכות בבנק ישראל
21	ד. הנפקת שטרות ומעות למחזור
21	1. שטרות למחזור
21	2. מעות למחזור
21	תיבה 1: סולמות עריכים
22	תיבה 2: שדרוגי מטבע ושכלול מערכות
23	ה. פעולות למניעת זיופים ולאיתור כסף מזויף
25	ו. הנפקת מטבעות זיכרון ומטבעות מיוחדים
25	1. מטבעות זיכרון
29	2. מטבעות מיוחדים
30	ז. הוועדה לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון
30	1. הרכב הוועדה
30	2. פעילות הוועדה בשנת 2004
32	ח. האוסף המוזיאוני
32	1. מטבעות עתיקים
32	2. פריטים עתיקים שונים שאינם מטבעות
32	3. אמצעי תשלום מארץ ישראל מלפני קום המדינה ותחליפי כסף
33	4. פריטים נומיסמטיים שונים
33	5. חומר מקורי להטבעת המטבעות ולהדפסת השטרות של מדינת ישראל
33	6. השטרות והמטבעות של מדינת ישראל
33	7. שטרות ומטבעות מארצות ברחבי העולם
34	8. חשיפת האוסף לציבור
36	ט. לוחות סטטיסטיים

א. תפקידי מחלקת המטבע

לבנק ישראל נתונה, על פי החוק, הסמכות הבלעדית להנפיק מטבע בישראל (שטרי כסף, מעות, מטבעות זיכרון ומטבעות מיוחדים). השינויים במספרם של שטרי הכסף והמעות שבמחזור ובערכו (בש"ח) של המחזור נגזרים מגורמים שונים - בהם שינויים בהיקפן ובמספרן של העסקאות במשק, בקצב האינפלציה, בגודל האוכלוסייה, וכן במידת השימוש במכשירי הבנק האוטומטיים, בהמחאות ובכרטיסי אשראי.

מתפקידה של מחלקת המטבע בבנק ישראל הוא להבטיח אספקה סדירה של מזומנים למשק בהתאם לביקושים. תפקיד זה מחייב פעולות במספר מישורים:

תכנון סולם העריכים - תכנון סולם עריכים מתאים של שטרות ומעות, שיאפשר מחד גיסא ביצוע עסקאות במזומן וביעילות, ומאידך יחסוך בהוצאות ההנפקה.

עיצוב השטרות והמעות - הוועדה לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון בוחרת, מבין הצעות עיצוב המוגשות לה, את זו שתובא לאישורו של הנגיד. הנגיד קובע את צורתם של השטרות והמעות בהתייעצות עם המועצה המייעצת ובאישור שר האוצר.

הזמנת השטרות והמעות - חיזוי נכון של מספר השטרות והמעות הדרוש למחזור. ביצוע מכרזים בין-לאומיים ותכנון זמני אספקה המאפשרים חיסכון בהוצאות החזקת המלאי ובהוצאות הכרוכות בכל הזמנה. השטרות והמעות מיוצרים בחו"ל, שכן היקפם של צורכי המשק הישראלי אינו מצדיק הקמת מיטבעות ובתי דפוס לשטרות בארץ.

אחסון - אחסון השטרות והמעות המגיעים מן הספקים בכספות בנק ישראל בכפיפות לנוהלי הובלה, שמירה ובקרה קפדניים.

אספקת מזומנים למחזור - המזומנים מסופקים לציבור באמצעות הבנקים המסחריים; אלה מזמינים מבנק ישראל בכל יום את הכמויות על פי הביקוש, הנגזר מהמשיכות וההפקדות של הציבור בסניפיהם.

פיקוח על איכות הכסף במחזור - השטרות המופקדים על ידי הבנקים בבנק ישראל עוברים תהליך קפדני של ספירה ומיון, שבמהלכו נבחנות האותנטיות של הכסף ואיכותו באמצעות מכשור משוכלל. מטבע באיכות ירודה מושמד.

הנפקת מטבעות זיכרון - הבנק מנפיק מטבעות זיכרון בכל שנה ולרגל אירועים מיוחדים. המטבעות עשויים כסף או זהב, ומשווקים לאספנים ולציבור באמצעות החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות בע"מ.

הפצת מידע לציבור - שאלות של הציבור נענות, ומופץ מידע על סימני הביטחון בשטרות ובמעות.

אוסף נומיסמטי - ברשות בנק ישראל אוסף גדול של שטרות ומטבעות עתיקים וחדשים, ומחלקת המטבע מנהלת את האוסף. חלק נבחר ממנו מוצג בתערוכה "כסף עובר לסוחר" בבניין הבנק בירושלים. התערוכה ומרכז המבקרים של הבנק הם אבן שואבת לקבוצות של תלמידים, חיילים ואורחים אחרים.

התערוכה פתוחה לקהל בימים א', ג', ה' בשעות 08:30-13:00. ניתן לקבל הדרכה בתיאום מראש.

ב. הגדרות

מחזור המטבע: סך השטרות והמעות שבידי הציבור ובקופות הבנקים בש"ח, במחירים שוטפים.

המחזור הממוצע לנפש: מחזור המטבע הממוצע, מחולק באוכלוסייה הממוצעת.

מחזור השטרות: סך השטרות שבידי הציבור ובקופות הבנקים, בש"ח.

מחזור המעות: סך המעות שבידי הציבור ובקופות הבנקים, בש"ח.

M1 = אמצעי התשלום במשק: סך המזומנים (השטרות והמעות) שבידי הציבור בתוספת הער"ש.

הצריכה הפרטית: ההוצאה על מוצרים או שירותים שצורכים משקי הבית והמלכ"רים שאינם במימון הממשלה.

הביקוש: השינוי במספר השטרות והמעות במחזור; שווה גם להפרש בין המשיכות וההפקדות של השטרות והמעות מב"י.

הבלאי: מספר השטרות הבלויים, אשר מוצאים מהמחזור בתהליך הספירה והמיון של השטרות המופקדים בבנק ישראל. (במעות כמעט אין בלאי).

צריכת השטרות או המעות: הביקוש בתוספת הבלאי. (במעות הצריכה שווה לביקוש).

העריך הממוצע במחזור השטרות: העריך המתקבל משקלול של כל ערכי השטרות במחזור.

העריך הממוצע במחזור המעות: העריך המתקבל משקלול של כל ערכי המעות במחזור.

ג. מחזור המטבע

1. המחזור

ערך מחזור המטבע הסתכם בסוף שנת 2004 ב-20.8 מיליארדי ש"ח, לעומת 19.1 אשתקד - גידול של 8.6%. במונחים של ממוצעים שנתיים הסתכם מחזור המטבע ב-20.4 מיליארדי ש"ח, לעומת 18.9 מיליארדים אשתקד - גידול של 8.3%, ובמונחים ריאליים 8.7%. זהו גידול גבוה ביחס לשנה הקודמת, שבה עמד הגידול הנומינלי על 4.4% והריאלי על 3.7%. מגמה זו התפתחה במקביל לעליית המדד המשולב הממוצע למצב המשק לשנת 2004, שעמד על 5% לעומת שיעור שלילי, -2%, אשתקד.

לאורך השנים חלקו של מחזור השטרות מהווה 95% מסך ערך המחזור כולו, ומחזור המעות מהווה 5%.

לוח 1: מחזור המטבע והתפלגותו למחזורי השטרות והמעות
(סופי שנים, מיליארדי ש"ח)

השנה	מחזור השטרות	מחזור המעות	ס"כ מחזור המטבע
2001	16.0	0.8	16.8
2002	17.2	0.8	18.0
2003	18.2	0.9	19.1
2004	19.8	1.0	20.8

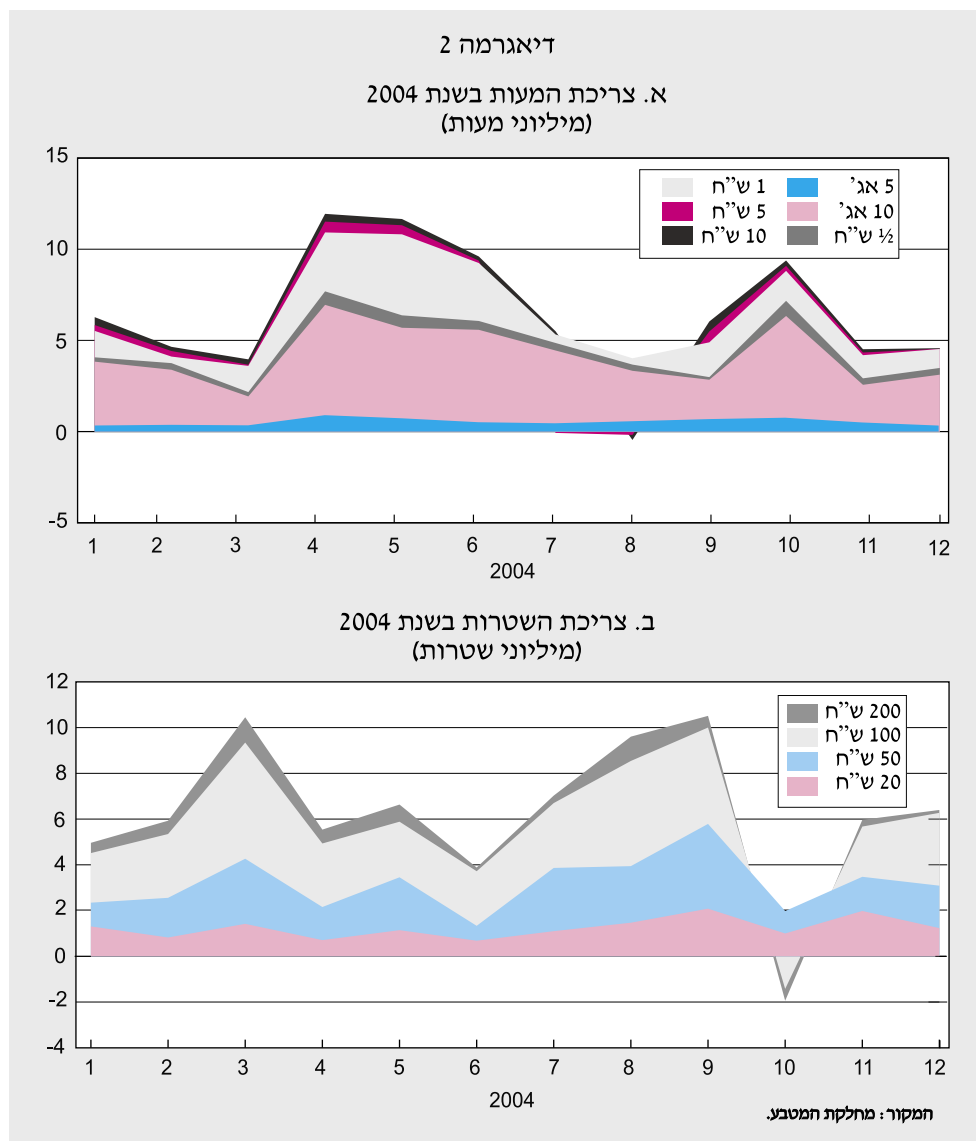
(א) עונתיות במחזור המטבע

הביקוש למזומן מאופיין בשונות ובתנודתיות על פני חודשים ושנים. המגמה העיקרית היא עלייה בהיקף המחזור, עקב עלייה בביקושים. הגורמים העיקריים המשפיעים על הביקוש ועל גודלו של מחזור המטבע הם האינפלציה, שימוש באמצעי תשלום אחרים, שיעורי הריבית (שכן השקעה תמורת ריבית היא חלופה לאגירת מזומנים), וגודל האוכלוסייה. דיאגרמה 1 מתארת את מחזור המטבע על פני שנים.

דפוסי העונתיות בצריכת השטרות על פני השנה דומים זה לזה, וכן גם בצריכת המעות, כפי שמראות דיאגרמות 2 ו-3. בשלושת הרביעים הראשונים של 2004 - בעיקר בראשון ובשלישי - גדל מחזור המטבע ב-4.5% ו-4.9%, בהתאמה - ואילו ברביע האחרון שלה הצטמצם המחזור. גם בשנה הקודמת נרשמה מגמת עלייה ברביע

השלישי וירידה ברביע האחרון. את הצריכה המוגברת ברביע השלישי ניתן לייחס לקיץ ולחופשות, והירידה ברביע האחרון היא כנראה תיקון לצריכה המוגברת בקודמו.

(ב) המשתנים הכלכליים במשק ומגמות במחזור

(1) אמצעי התשלום במשק

המזומן בידי הציבור ממשיך לשמור על חלקו בסך אמצעי התשלום במשק (M1) – כמחצית. בשנת 2004 גדל ערכו הממוצע של M1 ב-17%; עיקר הגידול (75%) מוסבר בגידול היקף

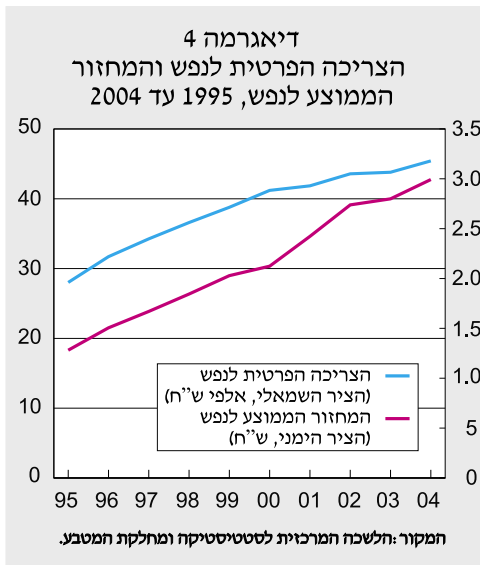
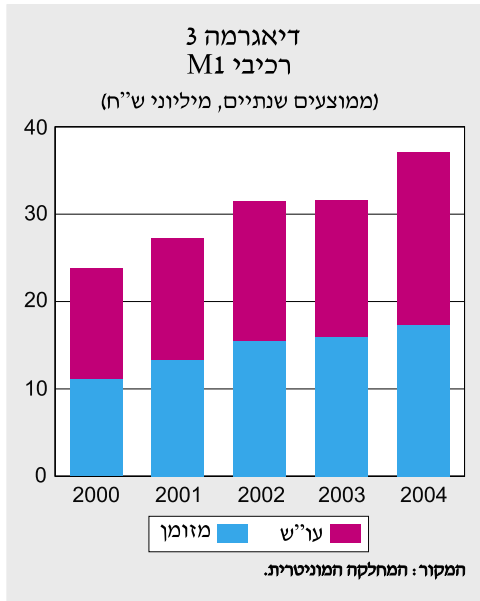
העו"ש, שנבע, בין היתר, מרמות נמוכות של האינפלציה והריבית על פיקדונות, המניעות את הציבור להגדיל את החזקת העו"ש.

(2) המחזור ביחס לצריכה הפרטית

הצריכה הפרטית כוללת את העסקאות המתבצעות על ידי הציבור בכל אמצעי התשלום - במזומן, בכרטיסי אשראי, בשקים ובחיוכים על פי הרשאה. היחס בין המחזור, המבטא את היקף העסקאות המתבצעות במזומן, לצריכה הפרטית נשאר יציב בשנים האחרונות, ומכאן המסקנה שחלקם של המזומנים בצריכה הפרטית לא הצטמצם. הן המחזור והן הצריכה הפרטית מאופיינים במגמת עלייה.

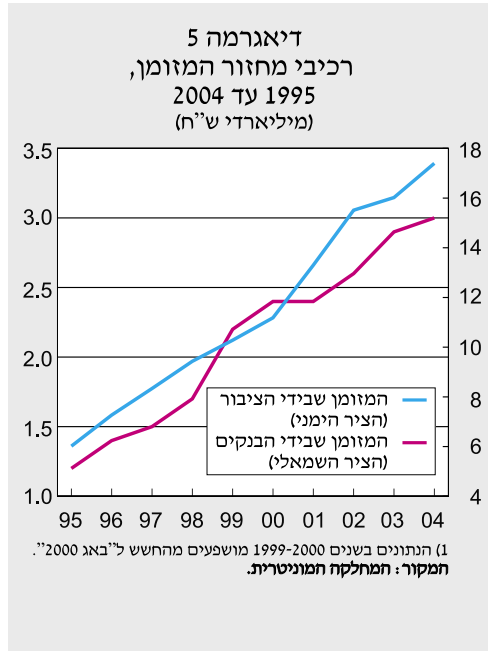
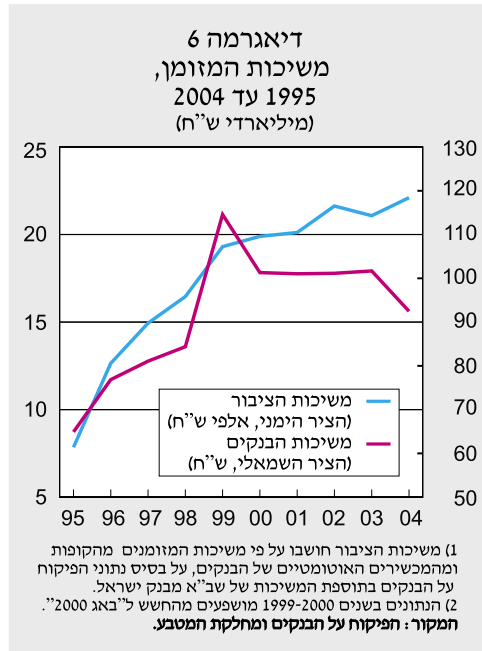
המחזור הממוצע לנפש, המוגדר באמצעות היחס בין מחזור המטבע הממוצע לבין האוכלוסייה הממוצעת, עולה משנה לשנה. המשמעות היא שהשווי הממוצע של הכסף שבידי הפרט גדל עם השנים. השנה השווה הממוצע לתושב עמד על כ-3,000 ש"ח.

במדינות שונות באירופה, שלא כמו בישראל, אין מגמה אחידה של גידול שווי המחזור הממוצע לנפש. בשנת 1999, עם הנפקתו של האירו למחזור, השווי היה גבוה, משום שבאותה השנה הילכו במחזור, בכל אחת ממדינות גוש האירו, שתי סדרות יחד - סדרת האירו וסדרת המטבע ששימשה לפני הנהגת האירו באותה מדינה; לפיכך גודל המחזור לא שיקף את גודל המחזור כהווייתו, ועל כן נתקבל שווי-לנפש גבוה יותר. עם השנים הלך שווי המחזור ופחת. בשנת 2001 הייתה התייצבות מסוימת בגודלו של המחזור הממוצע לנפש, המעידה על נתון מהימן יותר. ישראל ביחס למדינות אירופה נמצאה, באותה שנה, קרוב לאחוזון ה-30.

(3) הקשר בין המזומנים שבידי הבנקים לבין המזומנים שבידי הציבור

יש קשר מובהק בין רכיבי המחזור - המזומנים שבידי הציבור והמזומנים שבידי הבנקים¹. ביקושי המזומנים על ידי הבנקים תואמים את ביקושי המזומנים על ידי הציבור. חלקם של המזומנים שבידי הציבור בסך המזומנים עמד בשנת 2004 על 85%, וחלקם של המזומנים שבידי הבנקים - על 15%.

עוד נמצא, כי בשנים האחרונות סך משיכות הציבור מהבנקים היה גדול פי 6 מסך משיכות הבנקים מבנק ישראל. משמעות הדבר היא שכסף הנמשך מבנק ישראל במהלך השנה ממוחזר על ידי הציבור באמצעות הבנקים 6 פעמים בממוצע עד חזרתו לבנק ישראל.

2. מחזור השטרות

(א) ערך השטרות במחזור ומספרם

ערך מחזור השטרות הסתכם השנה ב-19.8 מיליארדי ש"ח, לעומת 18.2 מיליארדים בשנה הקודמת, עלייה של 9.3%. מספר השטרות במחזור עלה מ-189 מיליוני שטרות בשנה הקודמת ל-204 מיליונים השנה, גידול של 7.9%.

¹ $R = 0.98$ מדד פירסון לקשר חושב לשנים 1988 עד 2004.

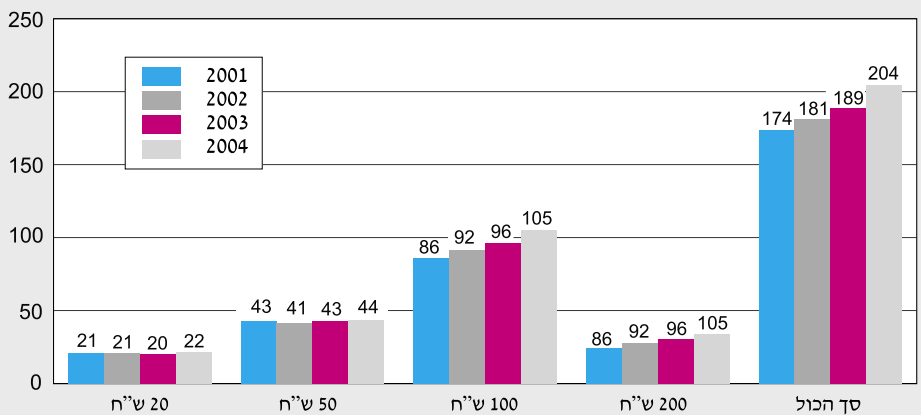
לוח 2: ערך מחזור השטרות, לפי עריכים, 2001 עד 2004
(סופי שנים, מיליוני ש"ח)

ערך השטרות במחזור				העריך
2004	2003	2002	2001	
431	404	415	424	20 ש"ח
2,181	2,145	2,054	2,135	50 ש"ח
10,546	9,620	9,176	8,621	100 ש"ח
6,736	6,040	5,484	4,820	200 ש"ח
19,895	18,209	17,129	16,000	סך הכול

לוח 3: מספר השטרות במחזור, לפי עריכים, 2001 עד 2004
(סופי שנים, מיליוני שטרות)

מספר השטרות במחזור				העריך
2004	2003	2002	2001	
22	20	21	21	20 ש"ח
44	43	41	43	50 ש"ח
105	96	92	86	100 ש"ח
33	30	27	24	200 ש"ח
204	189	181	174	סך הכול

דיאגרמה 7
מספר השטרות במחזור, 2001 עד 2004
(מיליוני שטרות)

חמקור : מחלקת חמטבע.

(ב) הרכב מחזור השטרות לפי ערכים

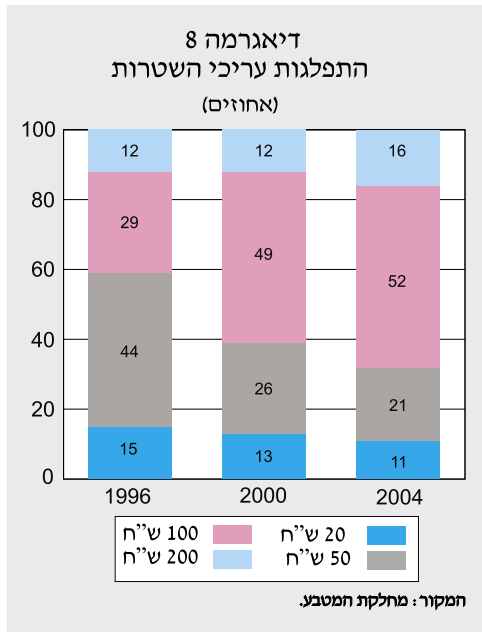
הביקוש למזומן לפי ערכים מושפע מרכיב העסקאות, מרכיב ההיצע של הערכים למשק ומרמת האינפלציה.

רכיב העסקאות: הציבור מתאים את כמות הכסף שברשותו ואת הרכבה לנפח העסקאות הצפויות, לאופיין ולעיתוין.

רכיב ההיצע לציבור: היצע השטרות לציבור מושפע בין היתר מתמהיל השטרות המוצע במכשירים האוטומטיים למשיכת מזומנים. בשנת 1996 הוכנס למכשירי הבנק האוטומטיים השטר של 100 ש"ח, בעיקר על חשבון השטר של 50 ש"ח, דבר ששינה את משקלותיהם במחזור. כמו כן ירד חלקו של העריך 20 ש"ח בעקבות הוצאתו ממרבית המכשירים.

רכיב האינפלציה: ככל שרמות האינפלציה עולות כך עולה הביקוש לערכים הגבוהים. כך, למשל, מידת השימוש בעריך 200 ש"ח אינה גבוהה ביחס ליתר הערכים - בין היתר עקב רמות אינפלציה נמוכות ועקב אי הכנסתו למכשירי הבנק האוטומטיים.

עם השנים ניתן לראות שינוי מגמה בהרכב הערכים במחזור השטרות: משקלותיהם של הערכים 20 ו-50 ש"ח הולכים ויורדים, ומשקלותיהם של הערכים 100 ו-200 ש"ח הולכים ועולים. הדבר בא לידי ביטוי בשינוי שחל בעריך הממוצע במחזור השטרות: בשנת 2004 העריך הממוצע היה 97.5 ש"ח, וזאת לאחר העלויות בשנים 2000 עד 2003, שבהן עמד העריך הממוצע על 87.8, 92.0, 94.6, ו-96.3 ש"ח, בהתאמה.

לוח 4: השינוי במשקלותיהם של הערכים במחזור (אחוזים)

העריך	1996	2000	2004
20	15	13	11
50	44	26	21
100	29	49	52
200	12	12	16

(ג) צריכת השטרות

בצריכת השטרות שני רכיבים: הבלאי - שטרות שאינם ראויים לשימוש חוזר נגרסים בתהליך הספירה והמיון; גידול המחזור - ההפרש בין המשיכות להפקדות, היוצר את רכיב הביקוש.

הבלאי הוא הרכיב העיקרי בצריכת השטרות, והוא הסתכם בשנת 2004 ב-81%.

**לוח 5 : צריכת השטרות, הבלאי וגידול המחזור, 2001 עד 2004
(מיליוני שטרות)**

העריך	2001	2002	2003	2004
20 ש"ח	12.8	13.1	12.2	13.3
הבלאי				
גידול המחזור	0.0	-0.4	-0.5	1.4
סך כל הצריכה	12.8	12.7	11.7	14.7
50 ש"ח	15.5	18.5	21.2	22.5
הבלאי				
גידול המחזור	1.1	-1.6	1.8	0.7
סך כל הצריכה	16.6	16.9	23.0	23.2
100 ש"ח	13.7	18.3	21	24.6
הבלאי				
גידול המחזור	10.2	5.5	4.5	9.3
סך כל הצריכה	23.9	23.8	25.5	33.9
200 ש"ח	0.7	0.6	1.1	2.2
הבלאי				
גידול המחזור	5.3	3.3	2.8	3.5
סך כל הצריכה	6.0	3.9	3.9	5.6
סך הכול	42.7	50.5	55.5	62.6
הבלאי				
גידול המחזור	16.6	6.8	8.6	14.8
סך כל הצריכה	59.3	57.3	64.1	77.4

גידול המחזור והבלאי

20 ש"ח - השנה, שלא כמו בשלוש השנים האחרונות, נרשם גידול חיובי של המחזור, בהיקף של 1.4 מיליוני שטרות. בעריך זה קרוב ל-100% מהצריכה נובעים מהבלאי, תוצאת מספר הגלגולים הגדול שעושה השטר בשווקים וכיוצא בהם ומיחס הציבור אליו. במחלקת המטבע ננקטות פעולות לשיפור איכותו של השטר במחזור באמצעות שיפור איכות הנייר שהשטר מודפס עליו.

50 ש"ח - בעריך זה נרשם גידול של 0.7 מיליון שטרות, ובדומה לעריך 20 ש"ח, הבלאי הוא הרכיב העיקרי בצריכתו.

100 ש"ח - גם בעריך זה הבלאי הוא הרכיב הדומיננטי בצריכה. בשלוש השנים האחרונות עלתה צריכתו בהדרגה. חלקו של גידול המחזור עלה השנה ועמד על 9.3 מיליוני שטרות.

200 ש"ח – מפני גובהו של עריך זה והאינפלציה הנמוכה, מידת השימוש בו ומספר העסקאות המתבצעות בו עד הפקדתו פחותים מאלה של יתר העריכים. לפיכך שיעור הבלאי בו נמוך מאשר ביתר העריכים, והרכיב הדומיננטי בצריכה הוא גידול המחזור, שעמד ב-2004 על 3.5 מיליוני שטרות.

דיאגרמה 9
גידול המחזור והבלאי, 2001 עד 2004
 (מיליוני שטרות, סופי שנים)

(ד) השהות של שטר במחזור

בשנים האחרונות נרשמה מגמה של ירידה באחוז ההפקדות של השטרות מהמחזור בבנק ישראל. הדבר מלמד שהשטרות שוהים במחזור יותר זמן מאשר בעבר, ועל כן מספר החודשים עד להפקדתו של שטר בבנק ישראל גדל.

לוח 6: מספר הפעמים הממוצע בשנה ששטר חוזר לבנק ישראל

השנה	20 ש"ח	50 ש"ח	100 ש"ח	200 ש"ח
2001	1.3	1.7	1.1	0.6
2002	1.2	1.6	1.1	0.5
2003	1.1	1.6	1.0	0.5
2004	1.0	1.4	0.8	0.4

לוח 7: מספר החודשים ששטר שוהה במחזור טרם הפקדתו בבנק ישראל

השנה	20 ש"ח	50 ש"ח	100 ש"ח	200 ש"ח
2001	9.2	7.2	10.6	21.3
2002	9.7	7.7	11.3	22.1
2003	10.8	7.4	11.8	22.0
2004	12.2	8.8	15.0	29.3

3. השטרות מהסדרה הישנה

מחזור השטרות מכיל גם שטרות מהסדרה הישנה, שהוחלפה במהלך שנת 1999. שטרות אלו אינם עוד הילך חוקי במחזור, אך עד סוף שנת 2005 ניתן להחליפם בבנק ישראל בשטרות מהסדרה החדשה.

לוח 8: מספר השטרות במחזור מהסדרה הישנה, 2001 עד 2004 (מיליונים)

השנה	20 ש"ח	50 ש"ח	100 ש"ח	200 ש"ח
2001	1.9	1.9	0.9	0.5
2002	1.9	1.7	0.7	0.3
2003	1.9	1.6	0.7	0.3
2004	1.8	1.5	0.6	0.2

לוח 9 : השווי הכספי של השטרות מהסדרה הישנה, 2001 עד 2004 (מיליוני ש"ח)

השנה	20 ש"ח	50 ש"ח	100 ש"ח	200 ש"ח
2001	39	97	86	103
2002	38	85	73	69
2003	37	79	65	53
2004	37	75	61	45

היחס בין שווי של עריך לבין יתרת השטרות מאותו עריך במחזור הוא יחס הפוך : ככל שערכו של שטר גבוה יותר, מספר השטרות מאותו עריך במחזור קטן יותר. מכאן שככל שהשווי הכספי של השטר מהסדרה הישנה גדול יותר, הציבור מקפיד יותר להחליף אותו בבנק ישראל. סך השווי הכספי של שטרות מהסדרה הישנה הנמצאים עדיין בידי הציבור היה ב-2004 218 מיליוני ש"ח.

**ניתן להחזיר שטרות מהסדרה הישנה בבנק ישראל ולקבל
תמורתם שטרות מהסדרה חדשה עד 31.12.2005**

4. מחזור המעות

(א) ערך המעות במחזור ומספרן

ערך מחזור המעות הסתכם השנה ב-960 מיליוני ש"ח, עלייה של 7.9% לעומת אשתקד. מספר המעות במחזור הסתכם בסוף השנה ב-1,330 מיליונים מעות לעומת 1,249 מיליונים אשתקד, עלייה של 6.5%.

לוח 10: ערך מחזור המעות, לפי עריכים, 2001 עד 2004
(מיליוני ש"ח)

העריך	2001	2002	2003	2004
5 אג'	9	9	9	9
10 אג'	59	60	63	68
1/2 ש"ח	40	42	44	47
1 ש"ח	247	261	274	295
5 ש"ח	185	190	199	212
10 ש"ח	267	276	300	329
סך הכול	807	838	889	960

לוח 11: מספר המעות במחזור, לפי עריכים, 2001 עד 2004
(מיליוני מעות)

העריך	2001	2002	2003	2004
5 אג'	170	177	184	190
10 אג'	587	604	633	677
1/2 ש"ח	80	85	89	94
1 ש"ח	247	262	274	295
5 ש"ח	37	38	40	42
10 ש"ח	27	28	30	33
סך הכול	1,148	1,194	1,249	1,330

לוח 12: גידול מספר המעות במחזור, 2002 עד 2004 (אחוזים)

העריך	2002	2003	2004
5 אג'	4.0	3.6	3.5
10 אג'	2.9	4.8	6.8
1/2 ש"ח	6.4	4.4	5.8
1 ש"ח	5.9	4.6	7.6
5 ש"ח	2.6	4.3	6.7
10 ש"ח	4.2	7.8	9.7
סך הכול	4.0	4.6	6.5

יותר ממחצית (51%) מסך מספר המעות שבמחזור הן מעות של 10 אג'. עריך זה משמש בין היתר לעודף בתחבורה הציבורית העירונית, ואכן נמצא מיתאם גבוה בין תעריך הנסיעה לצריכה. העריך 1 ש"ח, שמרבית להשתמש בו במדחנים ובמכונות הממכר, היווה ב-2004 22% מכלל המחזור. שני עריכים אלו יחד מהווים 73% מכלל המחזור. עריכי המעות הגבוהים, 5 ש"ח ו-10 ש"ח, הם חלק קטן מכלל המחזור - 3% ו-2%, בהתאמה.

העריך הממוצע במחזור המעות הוא 0.7 ש"ח, וזאת מפני משקלו הרב של העריך 10 אג' במחזור. הואיל ולא חלו שינויים בהתפלגות המעות במחזור, שווי העריך הממוצע לא השתנה בשנים האחרונות.

(ב) צריכת המעות

צריכת המעות כמעט כולה גידול המחזור. עם זאת מעות הולכות לאיבוד - ומכאן שהצריכה בפועל קטנה יותר. האובדנים הם תופעה טבעית; הם נובעים משימוש שוטף במעות כאמצעי תשלום בעל ערך נמוך, וגדלים ביחס הפוך לערך המעה. סיבות נוספות לאובדנים נעוצות בגורם הנומיסמטי - אגירת מעות על ידי אספנים, בייחוד בעת החלפת סדרה.

5. ההפקדות והמשיכות בבנק ישראל

הכסף מגיע לידי הציבור באמצעות הבנקים, אשר מווסתים את כמותו על פי ביקוש הציבור באמצעות המשיכות וההפקדות בבנק ישראל. ההפרש בין שתי פעולות אלה הוא רכיב הביקוש.

ההפקדות השטרות של בנקים מסחריים ושל אזרחים פרטיים בבנק ישראל הסתכמו השנה ב-174 מיליוני שטרות, לעומת משיכות בסך 188 מיליונים. היקפי המשיכות וההפקדות של השטרות ירדו לעומת השנים האחרונות.

בבנק ישראל הופקדו 124 מיליוני מעות, ונמשכו ממנו 205 מיליונים. העריכים הדומיננטיים בהפקדות והמשיכות הם 10 ש"ח ו-10 אג'; האחרון מאופיין בתנדטיות על פני השנים בהשוואה ליתר העריכים.

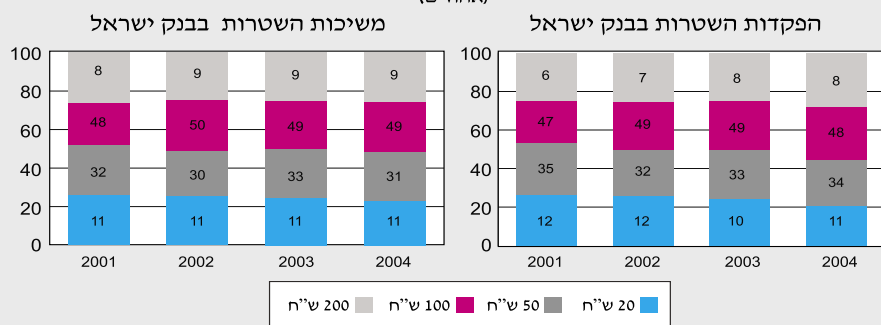
לוח 13 : ההפקדות והמשיכות של שטרות בבנק ישראל, לפי עריכים,
2001 עד 2004 (מיליוני שטרות)

העריך	ההפקדות				המשיכות			
	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
20	24	24	20	19	24	23	19	20
50	67	64	67	58	68	63	69	59
100	91	99	98	84	101	104	102	93
200	12	15	16	14	18	18	19	17
סך הכל	194	202	201	174	211	208	209	188

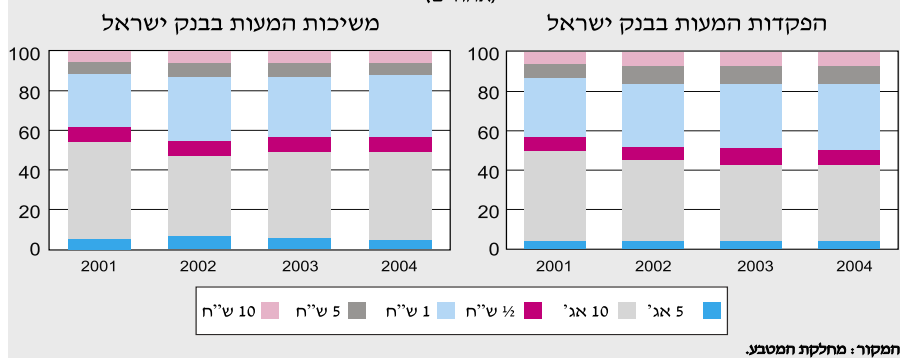
לוח 14: ההפקדות והמשיכות של מעות בבנק ישראל, לפי עריכים, 2001 עד 2004

המשיכות				ההפקדות				העריך
2004	2003	2002	2001	2004	2003	2002	2001	
11	11	12	12	4	5	5	5	0.05
91	82	73	111	47	53	56	68	0.10
15	15	15	16	10	12	10	10	0.50
63	57	58	61	42	45	43	44	1.00
13	14	13	14	11	12	12	11	5.00
12	12	11	11	9	10	10	9	10.00
205	192	182	225	124	136	137	147	סך הכול

דיאגרמה 10
התפלגות ההפקדות והמשיכות של השטרות לפי עריכים,
2001 עד 2004
(אחוזים)

דיאגרמה 11
התפלגות ההפקדות והמשיכות של המעות לפי עריכים,
2001 עד 2004
(אחוזים)

ד. הנפקת שטרות ומעות למחזור

1. שטרות למחזור

בשנת 2004 לא חלו שינויים בכיתובים, בעריכים ובמאפיינים האחרים של השטרות.

2. מעות למחזור

בשנת 2004 הונפקו מעות מעריך 1 ש"ח עם שנת ההטבעה התשס"ג ומעות מעריכים 5 אג' ו 1/2 ש"ח עם שנת ההטבעה התשס"ד.

תיבה 1: סולמות עריכים

מחלקת המטבע מופקדת על תכנון סולם העריכים. סולם העריכים בישראל מורכב כיום משש מעות וארבעה שטרות בכפולות של 2, 5 ו-10. ברוב המדינות סולמות העריכים מבוססים על השיטה העשרונית, ועל כפולות של 2, 2.5, 5, ו-10. להלן סולמות העריכים בכמה מדינות.

סולם עריכי השטרות והמעות במדינות שונות (במטבע חוץ)

קנדה (דולר)	אוסטרליה (דולר)	אנגליה (ליש"ט)	ארה"ב (דולר)	גוש האירו (אירו)
שטרות				
5	5	5	1	5
10	10	10	2	10
20	20	20	5	20
50	50	50	10	50
100	100		20	100
1000			50	200
			100	500
מעות				
0.01	0.05	0.01	0.01	0.01
0.05	0.1	0.02	0.05	0.02
0.1	0.2	0.05	0.1	0.05
0.25	0.5	0.1	0.25	0.1
0.5	1	0.2	0.5	0.2
1	2	0.5		0.5
2		1		1
		2		2
		5		

בחינה של סולם הערכים בישראל העלתה כי יש מקום להנפיק מעה נוספת, בערך נקוב של 2 ש"ח. תוספת זו תביא לייעול הביצוע של תשלומים במזומן, בעיקר של המשתמשים הגדולים, ולחיסכון בהוצאות ההנפקה, שימוצר את הוצאות הייצור וההחזקה של המזומנים.

בשנת 2004 החלה מחלקת מטבע במהלך של הנפקת המעה החדשה למחזור. הנפקת המעה אושרה על ידי הנגיד, והוועדה לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון, בראשות שופט בית המשפט העליון בדימוס מר גבריאל בך, דנה בה והמליצה בדבר הנושא שיופיע על המטבע. להשלמת תהליך ההנפקה יש צורך בהיועצות עם המועצה המייעצת ובאישורו של שר האוצר. זה שנים מספר לא מונתה מועצה מייעצת. המעה תונפק לאחר כינונה של מועצה זו וקבלת האישורים המתאימים (ככל הנראה במהלך שנת 2006).

סולמות הערכים נבחנים מעת לעת במדינות שונות בעולם. כך, לדוגמה, הערך הנמוך בשטרות האירו כיום הוא 5 - אך הואיל ובכמה ממדינות אירופה שימשו שטרות בערכים נמוכים יותר של מטבעותיהן הקודמים, והאוכלוסייה התרגלה לערכים אלו, נשקלת הנפקת עריך של 1 אירו או 2 אירו. כדי לבחון אפשרות זו הוחל באיסוף נתונים על השימוש במעות ובשטרות של האירו במדינות גוש האירו ומחוצה לו¹.

בארה"ב העריך הנמוך ביותר בשטרות הוא 1 דולר. לאחרונה פורסם מאמר² שבחן את כדאיות ההנפקה של 1 דולר בשטר לעומת מעה, ונמצא כי אורך חיים של מעה, שכמעט אינה מתבלה, הוא 30 שנה, לעומת 1.5 שנים של שטר.

1 מתוך Annual Report, 2003 ECB.

2 Life cycle assesment of environmental impact of united state dollar note and coin

תיבה 2: שדרוגי מטבע ושכלול מערכות

כדי להבטיח את איכות המחזור משדרגת מחלקת המטבע את המטבע בהתאם להתפתחויות בתחום במדינות המתקדמות. בד בבד משכללת המחלקה את המערכות כדי לייעל את התהליכים, ולהימצא בקדמת הטכנולוגיה.

שדרוגי מטבע

- שדרוג סימני הביטחון, הן בשטרות והן במעות.
- שדרוג סוג הנייר - ישנם סוגים והרכבים שונים של ניירות המשמשים להדפסת השטרות. המטרה העיקרית בייצור השטר היא איכות טובה, שתבטיח עמידות גבוהה וחיים ארוכים ככל האפשר.

שכלול הציוד והמערכות

כיום המעות המתקבלות מהמיטבעות בחו"ל ארוזות בגלילים. לעומת זאת מעות המופקדות בבנק ישראל לאחר הספירה והמיון נארזות בשקיות ניילון בתוך קופסות קרטון. במרבית המדינות המתקדמות גם המעות המופקדות נארזות בגלילים, שיטה נוחה וחسכונית יותר. מעבר לאריזת מעות אלו בגלילים יביא לאחידות באריזה וכן לחיסכון בעלויות ובתשומות העבודה. המוצר המתקבל הוא באיכות טובה יותר, ונוח לשינוע.

ה. פעולות למניעת זיופים ולאיתור כסף מזויף

כבכל מדינה, גם בישראל נעשים ניסיונות לזיוף מטבע – רובם בערכים 100 ש"ח ו-50 ש"ח בשטרות ובערכים 10 ש"ח ו-5 ש"ח במעות.

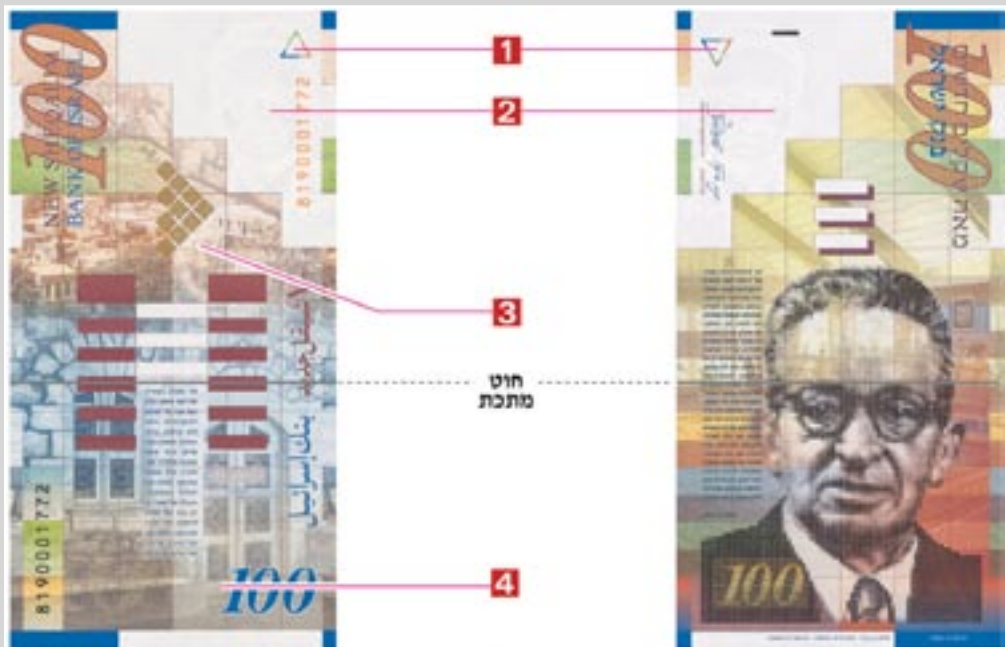
זיופים מתגלים בבנק ישראל בתהליך הספירה והמיון של השטרות והמטבעות המופקדים בו על ידי הבנקים ויחידים. גם הבנקים מגלים שטרות מזויפים, ואת אלה הם מעבירים למשטרת ישראל, שהיא המופקדת על המאבק בזייפנות.

עובד מדינה, עובד בנק ישראל או עובד בנק המקבל שטר או מטבע שיש לו יסוד סביר להניח שהוא מזויף חייב על פי חוק למסור אותו מייד למשטרה לשם חקירה. תפקיד המשטרה ללכוד את העבריינים המזייפים כסף, ואכן, במקרים רבים הכסף המזויף נתפס בעוד מועד - לפני הפצתו.

פעולות מנע לצמצום תופעת הזיופים :

- סימני ביטחון : מחלקת המטבע פועלת לשדרוגם של השטרות והמעות בסימני ביטחון, אשר נבחרים מתוך התחשבות בגורמים הבאים : רמת הקושי לזייף, נוחות הזיהוי על ידי הציבור הרחב, עלות ההנפקה, אורך חיי הסימן והשפעתו על אורך חיי השטר והיכולת של מנגנוני מכוונות לפריטת שטרות ולממכר לזהות את השטר ללא הפרעות.
- בשטרות סימני ביטחון משלושה סוגים : סימני ביטחון לציבור ; סימני ביטחון לקופאים, הניתנים לזיהוי באמצעות מיכשור מתאים ; סימני ביטחון למכוונות המיון והספירה, המזהות זיופים בתהליך המיון בבנק ישראל.
- הגברת מודעות הציבור : המחלקה פועלת להגברת מודעות הציבור לזיופים כחלק מהמאבק בהם, שכן לציבור תפקיד חשוב במניעת הפצתו של הכסף המזויף.
- כדי להגביר את מודעות הציבור לקיומם של שטרות מזויפים ולמנוע את הפצתם אנו מציגים להלן את הסימנים העיקריים שבאמצעותם ניתן לזהות שטר מזויף. על הציבור להיות ער לתופעה, שכן שטר מזויף לא יוחלף, וההפסד – כולו של מחזיק השטר.

סימנים לזיהוי שטר מזויף

- 1 שני משולשים משני צידי השטר מתלכדים למגן דוד מדויק, ובהצגת השטר מול האור, בשטר מוויף נראים אי דיוקים.
- 2 דיוקן מדויק של הדמות משתקף בהצגת השטר מול האור, ולידו עיגול זעיר והאות הראשונה של בעל הדיוקן. בשטר מוויף אין השתקפות, או שהיא משובשת.
- 3 משולש המורכב מ-10 מרובעים המשנים את צבעם כשמנענעים השטר. בשטר מוויף המרובעים אינם משנים צבע.
- 4 בהצגת השטר באוויר שונות מבחינים בספרות גדולות המציינות את שריך השטר בדיו שקוף, שמתגלה ונעלם חליפות. בשטר מוויף הספרות אינן נעלמות.

סימני ביטחון אלו קיימים בכל השטרות

ו. הנפקת מטבעות זיכרון ומטבעות מיוחדים

במהלך שנת 2004 הונפקו שלושה מטבעות זיכרון וסט אחד של מטבעות מיוחדים.

1. מטבעות זיכרון

(א) מטבע יום העצמאות, התשס"ד 2004 – "הילדים בישראל"

בשנת 2004 מלאו 15 שנה לאמנה הבין-לאומית לזכויות הילד. מטבע הזיכרון לכבוד יום העצמאות ה-56 של מדינת ישראל מבטא את ההכרה בילד כבן אנוש מרגע לידתו ואת זכאותו לכבוד, תוך הדגשת זכויותיו והישגיה של המדינה בשמירתן.

בצד הנושא של המטבע מופיעות דמויות של ילד ואביו. על הבלון שבידי הילד - מגן דוד.

כן מופיעים הכיתובים הבאים :

בעברית : הילדים בישראל

באנגלית : THE CHILDREN IN ISRAEL

בערבית : الأولاد في إسرائيل

בצדי הערך מופיעים ילדים בתנועות שונות של שמחה והכיתובים הבאים :

בעברית : יום העצמאות התשס"ד

באנגלית : INDEPENDENCE DAY 2004

כן מופיעים בצד הערך הרכיבים הקבועים : הערך הנקוב בעברית ובאנגלית ; סמל המדינה ; שנת ההטבעה ; המלה ישראל בעברית, באנגלית ובערבית וסימן הטביעה².

המטבע עוצב בידי אהרון שבו, שזכה בתחרות על עיצובו.

המטבע הונפק במאסר 2004, בשתי מהדורות כסף ובמהדורת זהב אחת.

נתוני ההטבעה : מטבע יום העצמאות, התשס"ד 2004 - "הילדים בישראל"

זהב קשוט	כסף קשוט	כסף רגיל	
זהב 10 ש"ח	2 ש"ח	1 ש"ח	הערך הנקוב
0.917	כסף 0.925	כסף 0.925	הנתך
0.040	נחושת 0.075	נחושת 0.075	
נחושת 0.043			
16.96 גרם	28.80 גרם	14.40 גרם	המשקל
30 מ"מ	38.70 מ"מ	30 מ"מ	הקוטר
מחורצים	מחורצים	חלקים	השוליים
	אהרון שבו (צדי הנושא והערך)		המעצב
	תדהר דגן (צד הנושא)		דגם הגבס
	המיטבעה המלכותית של הולנד		המבלטים
	המיטבעה המלכותית של הולנד		ההטבעה

(ב) מטבע בסדרה "תמונות מן התנ"ך", התשס"ד 2004 – "הסנה הבוער"

בשנת 2004 הונפק המטבע התשיעי בסדרה "תמונות מן התנ"ך". המטבע מתאר את מעמד הסנה הבוער, שהוא מהחשובים בתורה.

בצד הנושא של המטבע נראה שיח מדבר קוצני ולהבות אוחזות בו.

בצד הערך מופיע אלמנט קישוטי והכיתובים הבאים :

בעברית : הסנה הבוער שמות ג', א'-ו'

באנגלית : THE BURNING BUSH EXOD. 3: 1-6

כן מופיעים בצד הערך הרכיבים הקבועים : הערך הנקוב בעברית ובאנגלית ; סמל המדינה ; שנת ההטבעה ; המלה ישראל בעברית, באנגלית ובערבית וסימן הטביעה.

את צד הנושא של המטבע עיצב משה פרג, ואת צדי הערך – גדעון שגיא. שני האמנים זכו בתחרות על עיצוב מטבע זה.

² סימן הטביעה מציין את רמת הגימור של המטבע ; צורת מגן דוד זעיר מוטבעת על המטבעות שרמת הגימור שלהם רגילה, ואות מ זעירה – על המטבעות בעלי רמת גימור מיוחדת.

המטבע הונפק בחודש ספטמבר 2004, בשתי מהדורות כסף ובמהדורת זהב אחת.

נתוני ההטבעה: מטבע בסדרה "תמונות מן התנ"ך", התשס"ד 2004 – "הסנה הבוער"

זהב קשוט	כסף קשוט	כסף רגיל	
10 ש"ח	2 ש"ח	1 ש"ח	הערך הנקוב
זהב 0.917	כסף 0.925	כסף 0.925	הנתך
כסף 0.040	נחושת 0.075	נחושת 0.075	
נחושת 0.043			
גרם 16.96	גרם 28.80	גרם 14.40	המשקל
30 מ"מ	38.70 מ"מ	30 מ"מ	הקוטר
מחורצים	מחורצים	חלקים	השוליים
	משה פרג (צד הנושא) גדעון שגיא (צדי הערך)		המעצבים
	תדהר דגן (צד הנושא)		דגם הגבס
	המיטבעה המלכותית של פינלנד		המבלטים
	המיטבעה המלכותית של פינלנד		ההטבעה

(ג) מטבע לציון האולימפיאדה ביוון, התשס"ד 2004

מטבע האולימפיאדה הונפק לציון המשחקים האולימפיים "אתונה 2004". המטבע הוקדש לענף גלשני המפרש, ענף שספורטאי ישראל מצטיינים בו. ההחלטה להקדיש מטבע לענף גלשני המפרש נתקבלה זמן רב לפני היוודע דבר זכייתה של ישראל במדליית הזהב בענף זה.

בצד הנושא של המטבע מופיעים גלשני מפרש והכיתובים הבאים :

בעברית : גלשני מפרש

באנגלית : WINDSURFING

בערבית : ركوب الأمواج

בצד הערך מופיעים גלשני מפרש והכיתובים :

בעברית : המשלחת האולימפית הישראלית, התשס"ד

באנגלית : THE OLYMPIC DELEGATION OF ISRAEL, 2004

כן מופיעים בצד הערך הרכיבים הקבועים : הערך הנקוב בעברית ובאנגלית ; סמל המדינה ; שנת ההטבעה ; המלה "ישראל" בעברית, באנגלית ובערבית וסימן הטביעה.

המטבע עוצב בידי אדן ואוין, שזכה בתחרות על עיצובו.

המטבע הונפק בחודש אפריל 2004, בשתי מהדורות כסף ובמהדורת זהב אחת.

נתוני ההטבעה: מטבע האולימפיאדה, התשס"ד 2004

זהב קשוט	כסף קשוט	כסף רגיל	
10 ש"ח	2 ש"ח	1 ש"ח	הערך הנקוב
זהב 0.917	כסף 0.925	כסף 0.925	הנתך
כסף 0.040	נחושת 0.075	נחושת 0.075	
נחושת 0.043			
16.96 גרם	28.80 גרם	14.40 גרם	המשקל
30 מ"מ	38.70 מ"מ	30 מ"מ	הקוטר
מחורצים	מחורצים	חלקים	השוליים
	אד ון אוין (צדי הנושא והערך)		המעצב
	תדהר דגן (צדי הנושא והערך)		דגמי הגבס
	המיטבעה המלכותית של פינלנד		המבלטים
	המיטבעה המלכותית של פינלנד		ההטבעה

2. מטבעות מיוחדים

סט מטבעות חנוכה, התשס"ה (2004)

בשנת 2004 הונפק סט נוסף בסדרת מטבעות חנוכה. הסט מורכב משבעה מטבעות - שישה בעיצוב דומה לזה של המטבעות למחזור ואחד מצולע.

המטבע המצולע הוא מטבע מיוחד בעל שתיים עשרה צלעות, עשוי מאלומיניום וברונזה, בערך נקוב 1/2 ש"ח. לצד הנושא שלו נבחרה השנה חנוכייה מדמשק. עיצוב צד הערך של המטבע הוא כשל מטבע רגיל למחזור, בתוספת חנוכייה זעירה והמלה חנוכה בעברית ובאנגלית.

המטבעות האחרים הם בערך נקוב של 5 ו-10 אג', 1/2, 1, 5 ו-10 ש"ח, במהדורה מיוחדת, שבה הוספו לעיצוב: בצדי הנושא - סימן טביעה בצורת מגן דוד זעיר; בצדי הערך - חנוכייה זעירה והמלה חנוכה בעברית ובאנגלית.

כל מטבעות הסט נושאים את אותה שנת ההטבעה - התשס"ה, וכולם הוטבעו במיטבעה המלכותית של הולנד.

הסט הונפק בספטמבר 2004.

ז. הוועדה לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון

1. הרכב הוועדה

ועדה זו ממונה בידי הנגיד ומייעצת לו בכל הקשור לבחירת הנושאים, המוטיבים והעיצוב של שטרי הכסף, המעות ומטבעות הזיכרון. עם חבריה נמנים מומחים בתחומי המשפט, הארכיאולוגיה, הנומיסמטיקה, האמנות, החינוך, המקרא ועוד, וכן עיתונאים, אדריכלים ומעצבים.

בינואר 2004 החל לכהן כחבר בוועדה העיתונאי מר יוסף חריף.

מנכ"ל החברה הממשלתית למדליות ולמטבעות בע"מ משתתף בישיבות הוועדה כמשקיף.

חברי הוועדה שכיהנו בשנת 2004 הם :

השופט גבריאל בך (יו"ר)

פרופ' אברהם בירן

מר דב גניחובסקי

מר מחמוד מוסא דיאב

מר יוסף חריף

מר גדעון לרמן

פרופ' יעקב משורר (נפטר ב-23 ביוני 2004)

מר גבי נוימן

מר גבריאל צפרוני

מר דוד קרויאנקר

גב' רות רהט

מר דוד רוזניק

פרופ' דוד רוזנטל

לצד הוועדה פועלת ועדת משנה, מקרב חברי המליאה. ועדת המשנה מסייעת למחלקה בהנחיית האמנים להכנת העיצוב הסופי של המטבע או השטר, בכפיפות להחלטות ועדת המליאה. עם חבריה נמנים מר גדעון לרמן, מר גבי נוימן וגב' רות רהט.

2. פעילות הוועדה בשנת 2004

בעקבות דיוניה במהלך שנת 2004 המליצה הוועדה על הנפקות בנושאים הבאים :

- מטבע יום העצמאות התשס"ה 2005, בנושא "גיל הזהב" לציון הישגיה של המדינה בהעלאת תוחלת החיים, תוך שימת דגש על העושר האנושי הגלום בגיל זה.
- סדרה חדשה בנושא "אתרי מורשת עולמית".
- מטבע זיכרון לכבוד אלברט איינשטיין – לציון 100 שנה לתורת היחסות.
- מטבע זיכרון לכבודה של היוצרת נעמי שמר.

- מטבע מיוחד לחנוכה התשס"ו (2005) עם חנוכייה מהולנד.
 - מטבע יום העצמאות התשס"ו 2006, בנושא "ההשכלה הגבוהה" לציון הישגיה המכובדים של המדינה בתחום זה.
 - מטבע מיוחד לחנוכה התשס"ז (2006) עם חנוכייה מאיטליה.
 - מטבע זיכרון פרס נובל 2004, לכבוד הזכייה של פרופ' אברהם הרשקו ופרופ' אהרון צ'חנובר בפרס הנובל בכימיה.
- בתפקידה כוועדת שיפוט בחרה הוועדה בהצעות הזוכות בשלוש תחרויות, האחת - על מטבע לציון גביע העולם בכדורגל; השנייה - על מטבע יום העצמאות התשס"ה 2005, בנושא "גיל הזהב"; והשלישית - על מטבע "משה ולוחות הברית" התשס"ה 2005, בסדרה "תמונות מהתנ"ך".
- לקראת הנפקתו של מטבע למחזור בעריך 2 ש"ח בעתיד, הוצגו בפני הוועדה מטבעות עבריים קדומים. הוועדה המליצה לשלב בעיצוב המטבע החדש את מוטיב צמד קרני השפע, שבמרכזו רימון.

בנק ישראל וחברי הוועדה לתכנון שטרי כסף, מעות ומטבעות זיכרון אבלים
על פטירתו של חבר הוועדה פרופ' יעקב משורר ז"ל

ח. האוסף המוזיאוני

בדומה לבנקים מרכזיים רבים בעולם החליט הנגיד הראשון לייסד אוסף נומיסמטי שיכלול את המטבעות והשטרות אשר הונפקו בארץ ישראל מימי קדם ועד זמננו. במהלך חמישים שנות קיומו של בנק ישראל נצבר אוסף עשיר של חומר נומיסמטי מגוון, שיש בו משום סיפור תולדות אמצעי התשלום בארצנו. האוסף כולל פריטים ייחודיים ובלעדיים לבנק המרכזי שאין להם אח ורע באוספים אחרים.

הגרעין הראשון של האוסף היה מורכב ממטבעות יהודיים עתיקים, שהם המקור העיקרי לדגמים המופיעים על מטבעות מדינת ישראל. למן ראשית הטביעה של מדינת ישראל העצמאית נקבע קו-מנחה, שלפיו מטבעות המדינה יהיו המשך ישיר לטביעה היהודית בימי קדם, ולפיכך נבחרו מרבית דגמיהם מהמטבעות היהודיים הקדומים. ואכן, המטבעות שמנפיק בנק ישראל ממחישים הן את המשכיות הטביעה מימי קדם, והן את החדשנות, בד בבד עם הקפדה על עיצובם האמנותי והאסתטי.

באוסף הבנק מטבעות, שטרות ואמצעי תשלום שונים, שהילכו במחזור בארץ ישראל מימי קדם ועד זמננו. האוסף, שהושקע בו מאמץ ניכר במשך שנים ארוכות, הוא בעל ערך תרבותי וכספי גבוה, והוא מכיל פריטים מכמה סוגים:

1. מטבעות עתיקים

מרביתם מטבעות יהודיים שהמוטיבים שלהם מופיעים על מטבעות מדינת ישראל. המטבע הקדום ביותר שבאוסף הוא מטבע עשוי אלקטרום (נתך של זהב וכסף) מן המאה השביעית לפנה"ס, שהוא מן המטבעות הקדומים ביותר בעולם. המטבע הקדום ביותר שנטבע בארץ ישראל ונושא כתובת עברית, שנמצא באוסף, הוא מסדרת "יהד", מתקופת השלטון הפרסי - המאה הרביעית לפנה"ס. "יהד" הוא שמה של פחוות יהודה בתקופה הפרסית, והוא מופיע על המטבע 1 ש"ח של ימינו.

2. פריטים עתיקים שונים שאינם מטבעות

באוסף הבנק שמורים חפצים ואביזרים שונים הקשורים לסחר ולבנקאות הקדומים - ביניהם משקולות לשקילת מתכות יקרות, כפות מאזניים, תכשיטים עשויים ממטבעות ועוד. בין המשקולות יש העשויות אבן, צורתן דמוית כיפה, וחרותים עליהן סימני ספרות וכתובות המציינים את יחידות המשקל המקובלות של התקופה. טיפוס זה של משקולות היה נפוץ בממלכת יהודה בסוף ימי הבית הראשון (המאה השביעית לפנה"ס), והן שייכות לסדרת ה"שקל", ששמו הושאל מאוחר יותר לשקלים הצוריים המפורסמים. במקורותינו מחצית השקל הייתה התרומה לבית המקדש. בהשראת השקלים היהודיים שנטבעו בימי מלחמת היהודים ברומאים נבחר השקל כשם למטבע שאנו משתמשים בו היום.

3. אמצעי תשלום מארץ ישראל מלפני קום המדינה ותחליפי כסף

באוסף מטבעות, אסימונים ותחליפי כסף מן המאה התשע עשרה ומראשית המאה העשרים, וכן מטבעות מתקופת המנדט הבריטי, אסימונים שהיו בשימוש הטמפלרים הגרמנים במושבותיהם

בארץ ומטבעות שהוטבעו על ידי גופים פרטיים כבית הספר "מקוה ישראל", מלון "פלטין" וקפה "ורנר". לאלה שייכים אסימוני זיכרון יעקב, שהוצאו על ידי רשויות המושבה בשנת 1885 כדי להתגבר על המחסור במעות; אסימונים אלו הוטבעו בפריס ושימשו בזיכרון יעקב וביישובי הסביבה.

באוסף הבנק כלולים תחילי כסף ששימשו במקום ההילך החוקי, בעיקר בקיבוצים, בחברות תחבורה, במוסדות פרטיים כחנויות מכולת ובמוסדות דת.

החל משנות הארבעים הנפיקו מרבית הקיבוצים פתקיות שונות לצורכי רכישות בקיבוץ. גם חברות נסיעה כ"איחוד רגב" ו"המעביר" הנפיקו פתקיות בשנות הארבעים. אלה של חברת הנסיעות "שחר" מחיפה היו עגולות, במרכזן חור, ועליהן צוין הערך 1, 2, או 5 פרוטות. בתקופת הצנע של שנות ארבעים ותחילת שנות החמישים הופקו תלושים לרכישת מצרכים כקרח ונפט, שמילאו את מקום הכסף ומנעו שימוש בכסף בשבת.

4. פריטים נומיסמטיים שונים

בשנת 1981 צירף הבנק לאוספיו חלקים נכבדים מאוסף מיוחד במינו שעיקרו פריטים הקשורים בהדפסת שטרות בירושלים בתקופת המנדט ובשנים הראשונות של המדינה. בשנת 1942, בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, היה חשש כי אספקת שטרות המנדט מלונדון לארץ ישראל תופרע. לפיכך פנה הנציב העליון אל צינקוגרפיית פיקובסקי בירושלים והזמין גלופות לשטרות מנדטוריים שהיו דומים בכול לשטרות הרגילים, רק בצבעים אחרים. ברגע האחרון הוחלט שלא להכניס את השטרות למחזור, והם הושמדו, אך הדפסות ניסיון ודוגמאות שלהם נותרו בצינקוגרפיה. לימים הן נרכשו בידי בנק ישראל, בהיותן פרק מיוחד בתולדות הכנת אמצעי התשלום בארץ ישראל, ולמעשה - השטרות היחידים שנדפסו אי פעם בארץ.

5. חומר מקורי להטבעת המטבעות ולהדפסת השטרות של מדינת ישראל

באוסף נשמרים פריטים שונים הקשורים בתהליך הייצור של המטבעות והשטרות. בהיות הבנק הגוף העוסק בהנפקת אמצעי התשלום במדינה, יש באפשרותו לאסוף פריטים הקשורים בנושא, למן השלבים הראשונים של התכנון ועד למוצר המוגמר - גיליונות מודפסים בשלבי הדפסה שונים, הדפסות ניסיון, הצעות לעיצוב שטרות ומטבעות, מבלטים וכדומה.

6. השטרות והמטבעות של מדינת ישראל

באוסף מצויים כל המטבעות והשטרות שהונפקו במדינת ישראל מיום הקמתה וכן שטרות הדוגמה (ספסימן) לסדרותיהם.

7. שטרות ומטבעות מארצות ברחבי העולם

הבנק המרכזי מקבל לרשותו אמצעי תשלום מרחבי העולם, כדי לאפשר לעוסקים במטבע חוץ להכיר כל שטר ומטבע חדשים. אוסף זה משרת גם את עובדי הבנק המופקדים על הנפקת אמצעי תשלום של מדינת ישראל: הם לומדים ממנו על החידושים האחרונים בתחומי הכספים, על אמצעים חדשים כנגד זיופים, על העריכים המשמשים כיום בעולם ועל עיצובים מיוחדים למטבעות ושטרות.

8. חשיפת האוסף לציבור

במהלך השנים הוצגו חלקים שונים של האוסף בתערוכות זמניות. בשנת 1991 הוקמה תערוכת קבע של האוסף, המוצגת בבניין הבנק בירושלים, והיא אבן שואבת לאלפי מבקרים בשנה, בעיקר תלמידים, חיילים, עולים חדשים ומטיילים ממקומות עבודה. בתערוכה מיוצגים כל הנושאים שבאוסף, ובצדה מוצג סרטון, המתאר את הנושאים המעוצבים על השטרות והמטבעות, מסביר אותם ומציג את אמצעי הביטחון נגד זיופים וסממנים מיוחדים נוספים כסימנים מיוחדים לעיוורים. במסגרת התערוכה ניתנות הדרכות לקבוצות – הסבר על בנק ישראל ותפקידיו, על תהליכי ההנפקה של מטבעות ושטרות, על הוצאת מעות או שטרות מן המחזור, על זיופים ועוד.

אנו שוקדים על חשיפת האוסף העשיר והחשוב של הבנק לא רק באמצעות התצוגות אלא גם בכתובים. נושאים שונים של האוסף פורסמו בביטאונים ילדים, בפרסומים פופולריים ובכתבי עת מקצועיים. בשנים הקרובות עתידים לראות אור קטלוגים מלאים של המטבעות העתיקים לנושאים ושל אוסף תחליפי הכסף. אנו מעמידים את האוסף לרשות חוקרים לצורך פרסום ומחקר. כך יתפרסם בקרוב מחקר חשוב על שטרות המנדט, ביניהם השטרות שבאוסף פיקובסקי. מעת לעת נחשף האוסף או פריטים ממנו גם בתכניות טלביזיה לילדים ובתכניות בנושאים היסטוריים ואחרים.

חשיפת האוסף זכתה לתהודה חיובית רבה. אנו מקבלים מכתבי הוקרה רבים על ההדרכות ועל הסיוע לתלמידים ולחוקרים. התצוגה תחודש במהלך 2005 במרכז מבקרים חדש.

התערוכה פתוחה לציבור הרחב בימים א', ג', ה' בשעות 8:30 - 13:00
ובשעות מיוחדות בימי חול המועד פסח וסוכות.
ניתן להזמין הדרכה בטלפונים: 02-6552844, 02-6552828.

ט. לוחות סטטיסטיים

- לוח נ'-1 : מחזור המטבע ומדד המחירים לצרכן
- לוח נ'-2 : M1 והמזומנים בידי הציבור
- לוח נ'-3 : השטרות במחזור המטבע לפי עריכים
- לוח נ'-4 : התפלגות המחזור לפי עריכים
- לוח נ'-5 : הערך הריאלי של העריכים במחזור המטבע
- לוח נ'-6 : הבלאי וצריכת השטרות במחזור לפי עריכים
- לוח נ'-7 : המעות במחזור לפי עריכים
- לוח נ'-8 : צריכת המעות לפי עריכים
- לוח נ'-9 : הפקדות שטרי הכסף בבנק ישראל
- לוח נ'-10 : הפקדות שטרי כסף בבנק ישראל כאחוז מהמחזור

לוח נ' 1: מחזור המטבע ומדד המחירים לצרכן, 1990 עד 2004

השנה	היתרות בסוף התקופה (מיליוני ש"ח)		השינויים במשך התקופה (אחוזים)	
	מחזור	סך כל השטרות	מדד	מחזור המטבע
	נומינלי	נומינלי	המחירים לצרכן	ריאלי
1990	3,280	3,115	17.6	5.1
1991	3,784	3,597	18.0	-2.3
1992	4,793	4,575	9.4	15.8
1993	5,651	5,402	11.2	6.0
1994	6,453	6,167	14.5	-0.2
1995	7,915	7,489	8.1	13.5
1996	9,220	8,722	10.6	5.3
1997	10,370	9,809	7.0	5.1
1998	11,935	11,301	8.6	6.0
1999	15,605	14,906	1.3	29.0
2000	14,659	13,912	0.0	-6.1
2001	16,858	16,405	1.4	13.4
2002	17,782	17,161	5.7	-0.3
2003	19,137	18,209	-1.9	8.3
2004	20,783	19,895	1.2	7.3

* בשנת 1999 הושפע מחזור המטבע מהחששות ל"באג 2000".

המקור: מחלקת המטבע. מדד המחירים לצרכן - הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

לוח נ' 2: M1 והמזומנים בידי הציבור, 1990 עד 2004

השנה	M1	המזומנים בידי הציבור	חלקו של מחזור המזומנים ב-M1 (אחוזים)
ממוצע תקופתי לחודש דצמבר (מיליוני ש"ח)			
1990	6,212	2,754	44.3
1991	7,145	3,235	45.3
1992	9,703	4,029	41.5
1993	12,405	4,803	38.7
1994	12,305	5,401	43.9
1995	14,367	6,630	46.1
1996	16,194	7,752	47.9
1997	18,431	8,675	47.1
1998	20,591	10,074	48.9
1999	23,536	11,116	47.2
2000	25,298	12,096	47.8
2001	29,198	14,355	49.2
2002	30,628	15,395	50.3
2003	32,972	16,630	50.4
2004	39,635	19,895	50.2

המקור: מחלקת המחקר ועיבודי מחלקת המטבע.

לוח נ' 3: השטרות במחזור המטבע לפי עריכים, 1990 עד 2004

השנה	סך הכול	200 ש"ח	100 ש"ח	50 ש"ח	20 ש"ח
מספר השטרות (מיליוני שטרות, סופי שנים)					
1990	54.0		12.2	31.0	10.9
1991	60.4		15.2	34.9	10.3
1992	69.3	3.7	15.2	38.7	11.7
1993	79.2	5.8	16.2	44.1	13.0
1994	88.5	7.7	17.2	48.9	14.7
1995	105.1	10.8	21.1	56.4	16.8
1996	112.1	13.1	32.4	49.6	17.0
1997	118.1	14.7	42.9	44.2	16.3
1998	132.3	16.9	53.4	44.0	18.0
1999	171.8	21.2	76.0	51.6	23.0
2000	157.7	18.9	76.0	41.6	21.2
2001	173.7	24.2	86.0	42.6	20.9
2002	181.0	27.4	91.8	41.1	20.7
2003	189.5	30.2	96.2	42.9	20.2
2004	204.3	33.7	105.5	43.6	21.5
ערך השטרות (מיליוני ש"ח, סופי שנים)					
1990	2,988		1,220	1,550	218
1991	3,471		1,520	1,745	206
1992	4,437	749	1,519	1,935	233
1993	5,245	1,160	1,620	2,205	260
1994	6,000	1,540	1,720	2,445	294
1995	7,426	2,160	2,110	2,820	336
1996	8,680	2,620	3,240	2,480	340
1997	9,774	2,948	4,291	2,209	325
1998	11,280	3,380	5,340	2,200	360
1999	14,874	4,231	7,601	2,581	460
2000	13,880	3,778	7,599	2,079	424
2001	16,000	4,820	8,621	2,135	424
2002	17,129	5,484	9,176	2,054	415
2003	18,209	6,040	9,620	2,145	404
2004	19,895	6,736	10,546	2,181	431

המקור: ללוח זה וללוחות שבהמשך - מחלקת המטבע.

לוח נ' 4: התפלגות המחזור לפי עריכים, 1990 עד 2004

השנה	מענות	200 ש"ח	100 ש"ח	50 ש"ח	20 ש"ח
התפלגות מספר השטרות (סופי שנים, אחוזים)					
1990			17.6	44.9	15.8
1991			20.2	46.3	13.7
1992		4.3	17.8	45.3	13.7
1993		6.3	17.5	47.5	14.0
1994		7.4	16.5	46.9	14.1
1995		9.7	19.0	50.7	15.0
1996		11.7	28.9	44.2	15.2
1997		12.5	36.3	37.4	13.8
1998		12.8	40.3	33.3	13.6
1999		14.5	51.8	35.2	15.7
2000		14.4	58.0	31.7	16.2
2001		16.7	59.5	29.4	14.5
2002		18.2	60.9	27.2	13.7
2003		15.9	50.8	22.6	10.7
2004		16.5	51.6	21.4	10.5
התפלגות ערך המחזור (אחוזים)					
1990	5.0		37.1	47.3	6.6
1991	5.1		40.1	45.9	5.5
1992	4.6	15.6	31.6	40.3	4.9
1993	4.4	20.6	28.7	39.0	4.6
1994	4.5	23.9	26.5	37.8	4.6
1995	5.4	27.1	26.6	35.6	4.2
1996	5.4	28.4	35.1	26.9	3.7
1997	5.4	28.4	41.3	21.3	3.1
1998	5.3	28.3	44.7	18.5	3.0
1999	4.5	27.2	48.8	16.5	3.0
2000	5.1	25.8	52.0	14.2	2.9
2001	4.8	28.7	51.3	12.7	2.5
2002	4.7	30.5	51.1	11.4	2.3
2003	4.7	31.6	50.4	11.2	2.1
2004	4.6	32.3	50.6	10.5	2.1

**לוח נ' 5: הערך הריאלי של העריכים במחזור המטבע,
1990 עד 2004**

(הבסיס: מדד המחירים לצרכן דצמבר 2004)

השנה	200 ש"ח	100 ש"ח	50 ש"ח	20 ש"ח
1990		248.2	124.1	49.6
1991		210.3	105.1	42.1
1992	384.5	192.2	96.1	38.4
1993	345.6	172.8	86.4	34.6
1994	302.0	151.0	75.5	30.2
1995	279.3	139.7	69.8	27.9
1996	252.6	126.3	63.1	25.3
1997	236.1	118.1	59.0	23.6
1998	217.4	108.7	54.3	21.7
1999	214.5	107.2	53.6	21.4
2000	214.5	107.2	53.6	21.4
2001	211.5	105.7	52.9	21.1
2002	198.6	99.3	49.6	19.9
2003	202.4	101.2	50.6	20.2
2004	200.0	100.0	50.0	20.0

לוח נ' 6: הבלאי וצריכת השטרות במחזור לפי עריכים,

1990 עד 2004

השנה	סך הכול	200 ש"ח	100 ש"ח	50 ש"ח	20 ש"ח
הצריכה (מיליוני שטרות)					
1990	40.0		5.4	13.4	10.1
1991	36.3		5.9	12.0	8.5
1992	48.8	3.7	3.1	15.3	12.2
1993	42.8	2.2	3.8	18.5	11.3
1994	49.2	2.4	5.0	24.4	12.9
1995	53.7	3.9	8.1	25.2	16.5
1996	45.6	3.7	16.1	9.9	15.9
1997	36.8	3.0	16.3	6.5	11.0
1998	53.7	3.9	20.4	12.5	16.9
1999	61.5	6.3	24.8	23.9	6.5
2000	13.7	-1.9	7.4	-3.8	12.0
2001	58.8	6.0	23.7	16.5	12.6
2002	57.8	3.9	24.0	17.0	12.9
2003	64.0	3.9	25.4	23.0	11.7
2004	77.4	5.6	33.9	23.2	14.7
הבלאי (מיליוני שטרות)					
1990	36.3		2.6	7.3	9.4
1991	30.1		2.9	8.2	9.0
1992	38.9	0.0	3.1	11.5	10.9
1993	32.4	0.1	2.8	13.1	10.0
1994	42.1	0.5	4.0	19.5	11.2
1995	37.2	0.9	4.2	17.7	14.4
1996	38.6	1.4	4.8	16.7	15.7
1997	30.9	1.4	5.8	11.9	11.8
1998	39.6	1.7	10.0	12.7	15.2
1999	22.0	2.0	2.2	16.3	1.5
2000	27.8	0.3	7.4	6.3	13.8
2001	42.7	0.7	13.7	15.5	12.8
2002	50.5	0.6	18.3	18.5	13.1
2003	55.5	1.1	21	21.2	12.2
2004	62.6	2.2	24.6	22.5	13.3

לוח נ'-7: המעות במחזור לפי עריכים, 1990 עד 2004

השנה	סך הכול	10 ש"ח	5 ש"ח	1 ש"ח	1/2 ש"ח	10 אג'	5 אג'
(סופי שנים, מיליוני מעות)							
1990	533.3		9.6	76.0	29.6	164.3	77.2
1991	573.5		12.0	87.0	31.9	185.8	85.0
1992	630.3		14.0	100.1	38.7	211.0	95.8
1993	706.7		15.9	116.2	39.1	260.8	104.4
1994	591.4		18.6	135.6	45.6	278.2	113.4
1995	671.6	10.9	20.5	149.2	53.5	316.8	120.7
1996	748.6	14.9	22.7	164.6	55.6	361.4	129.4
1997	820.8	17.4	25.6	179.7	63.6	396.4	138.1
1998	898.4	20.2	29.0	196.2	67.9	437.6	147.5
1999	983.6	22.6	32.0	215.5	70.6	486.3	156.6
2000	1,070.4	24.2	33.9	230.6	73.7	544.4	163.6
2001	1,149.6	26.7	37.1	247.2	79.9	588.3	170.3
2002	1,194.0	27.8	38.1	261.8	85.0	604.0	177.2
2003	1,249.3	30.0	39.7	274.0	88.8	633.3	183.5
2004	1,330.4	32.9	42.4	294.7	93.9	676.6	189.9

לוח נ'-8: צריכת המעות לפי עריכים, 1990 עד 2004

השנה	סך הכול	10 ש"ח	5 ש"ח	1 ש"ח	1/2 ש"ח	10 אג'	5 אג'
(מיליוני מעות)							
1990	54.2		9.7	5.9	2.1	18.8	9.7
1991	44.9		2.4	11.0	2.3	21.4	7.8
1992	57.8		2.0	13.0	6.8	25.3	10.7
1993	77.1		1.9	16.1	0.4	49.8	8.9
1994	55.1		2.7	19.4	6.5	17.4	9.1
1995	80.3	10.9	1.9	13.7	7.9	38.6	7.3
1996	77.0	4.0	2.2	15.4	2.1	44.6	8.7
1997	72.4	2.6	3.0	15.1	8.0	35.0	8.7
1998	78.1	2.9	3.5	16.5	4.3	41.5	9.4
1999	85.7	2.4	3.1	19.5	2.8	48.8	9.1
2000	87.1	1.7	1.9	15.2	3.1	58.1	7.1
2001	76.3	2.6	3.3	16.8	6.4	40.5	6.7
2002	45.7	1.1	1.0	14.8	5.1	16.7	6.9
2003	54.9	2.2	1.7	12.3	3.7	28.7	6.3
2004	81.6	2.9	2.7	20.8	5.2	43.6	6.4

לוח נ' 9: הפקדות שטרי הכסף בבנק ישראל, 1990 עד 2004

השנה	סך כל ערך ההפקדות	סך כל החבילות ¹	200 ש"ח	100 ש"ח	50 ש"ח	20 ש"ח
(מיליוני ש"ח)						
1990	3,747	83,352		9,871	43,021	30,460
1991	4,444	91,232		12,245	54,667	24,320
1992	5,110	98,914	1,435	12,973	61,171	23,335
1993	5,911	110,719	3,382	12,657	69,164	25,516
1994	6,936	124,743	4,874	14,507	80,123	25,239
1995	8,109	145,180	6,356	16,473	91,434	30,917
1996	10,277	178,055	8,344	30,436	92,628	46,647
1997	11,489	170,280	10,670	47,579	78,555	33,476
1998	11,898	163,969	10,977	58,458	65,536	28,998
2000	18,637	225,548	22,239	96,408	80,346	26,556
2001	15,355	193,725	12,374	90,648	66,707	23,995
2002	16,485	201,475	14,533	98,891	64,269	23,783
2003	16,650	200,118	15,785	97,509	66,857	19,967
2004	14,409	174,206	13,708	83,972	57,994	18,533

(1) 1,000 שטרות בחבילה.

לוח נ' 10: הפקדות שטרי כסף בבנק ישראל כאחוז מהמחזור¹,

1990 עד 2004

השנה	200 ש"ח	100 ש"ח	50 ש"ח	20 ש"ח
(אחוזים)				
1990		7.9	13.1	24.0
1991		7.1	13.3	18.8
1992	6.0	7.2	13.8	17.5
1993	5.9	6.9	14.1	17.2
1994	5.9	7.2	14.2	14.7
1995	5.8	7.2	14.2	16.2
1996	5.9	9.3	14.5	20.6
1997	6.4	10.4	14.0	16.9
1998	5.8	10.0	12.4	14.2
1999	8.1	13.1	15.9	10.5
2000	11.1	11.7	16.3	10.7
2001	4.8	9.3	13.3	9.8
2002	4.5	8.8	12.6	9.5
2003	4.5	8.5	13.0	8.4
2004	3.5	6.8	11.1	7.5

(1) חושב כממוצע שנתי של אחוזי ההפקדות מתוך המחזור בסוף כל חודש.